

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris

C.Z.U.: 070.489:159.923-

057.874(569.4 + 478)(043)

DAHAN ILANA

GRADUL DE INFLUENȚĂ A ZIARULUI ȘCOLAR ASUPRA

EXPRIMĂRII PERSONALE A ELEVULUI

571. 01 JURNALISM ȘI PROCESE MEDIATICE

REZUMATUL

tezei de doctor în științe ale comunicării

CHIȘINĂU, 2024

Teza a fost elaborată în cadrul Departamentului Teoria și Practica Jurnalismului,

Universitatea de Stat din Moldova

Conducător științific: **BULICANU Victoria**,
doctor în politologie, conferențiar universitar

Referenți oficiali:

1. **MALCOCI Ludmila**, doctor habilitat în sociologie, profesor universitar, referent oficial;
2. **BOLEA Zinaida**, doctor habilitat în psihologie, conferențiar universitar, referent oficial.

Componența Consiliului Științific Specializat:

1. **MORARU Victor**, Președinte al CȘS, doctor habilitat în politologie, profesor universitar, membru corespondent al AȘM;
2. **TACU Mariana**, Secretar științific al CȘS, doctor în științe politice, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova;
3. **STEPANOV Georgeta**, membru al CȘS, doctor habilitat în științe ale comunicării, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova;
4. **RUSNAC Ludmila**, membru al CȘS, doctor în filologie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova;
5. **ENACHI Valentina**, membru al CȘS, doctor în istorie, conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat *Ion Creangă* din Chișinău.
6. **RUSU Liliana**, membru al CȘS, doctor în științe ale comunicării, conferențiar universitar, Universitatea Liberă Internațională din Moldova.

Susținerea va avea loc la 21 noiembrie 2024, ora 11.00, în ședința Consiliului științific specializat 571.01-24-100 din cadrul Universității de Stat din Moldova, mun. Chișinău, str. A. Mateevici 60, MD-2009, Republica Moldova, blocul central, aula 421.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la biblioteca Universității de Stat din Moldova și pe pagina web a ANACEC.

Rezumatul a fost expediat la data de 17 octombrie 2024.

Secretar științific al CȘS, dr., conf. univ.

Mariana TACU

Conducător științific, dr., conf. univ.

Victoria BULICANU

Autor:

Ilana DAHAN

© **Dahan Ilana, 2024**

CUPRINS

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII	4
CONȚINUTUL TEZEI.....	7
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	21
BIBLIOGRAFIE	25
LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI.....	30
ADNOTARE (în limbile română, rusă și engleză)	32

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei reiese din încercarea autoarei de a examina impactul studiilor în domeniul media și a activităților jurnalistice școlare în lume, în mod special, după perioada de pandemie din anii 2020-2021. S-a constatat în această perioadă că presa școlară tipărită a început să dispară, odată cu sporirea interesului pentru transmiterea informațiilor online, dar și din cauza declinului presei tradiționale. În cadrul instituțiilor de învățământ locul presei școlare tradiționale a fost ocupat de presa digitală școlară, realizată, în principal, într-un cadru informal. Procesul de trecere a edițiilor de ziar de la o formă la alta s-a datorat, în principal, nevoilor adolescenților, care neglijează, în mare parte mijloacele tradiționale de comunicare și manifestă interes sporit pentru Internet și rețelele sociale. În același timp, costurile înalte de tipar i-au determinat pe manageri să susțină presa digitală gratuită. Acest proces, în mare parte, corespunde tendinței globale de alfabetizare media digitală.

Actualitatea cercetării se reflectă și în crearea unui model de cercetare relevantă a activităților jurnalistice școlare, prin examinarea unor noi aspecte precum percepția jurnalismului școlar ca domeniu interdisciplinar de cercetare în educație și comunicare. Totodată, prin intermediul cercetărilor documentate existente s-a constatat că presa școlară operează în instituțiile de învățământ sub conducerea personalului didactic, în cea mai mare parte, elevii asociind situația cu un soi de cenzură nerecunoscută. Astfel, această situație este contrară obiectivelor inițiale ale ziarului școlar, care se presupune a fi un instrument educațional, care contribuie la sporirea abilităților de comunicare în rândul elevilor și care să permită exprimarea personală a acestora, sporindu-le astfel și libertatea de exprimare.

Cercetarea poate fi considerată de actualitate și prin faptul că au fost înaintate propuneri, privind utilizarea unei metode de cercetare a jurnalismului școlar, care să contribuie la valorizarea ziarului școlar în sistemul de învățământ prin exploatarea avantajelor acestui tip de produs media și, prin urmare, realizarea acestuia într-o manieră mai eficientă.

În aceste condiții, considerăm că analiza modalităților de manifestare a jurnalismului școlar este un subiect actual atât din perspectivă teoretică, abordându-l ca activitate mediatică cu identitate distinctă, cât și din perspectivă aplicativă, identificându-i locul și rolul în sistemul mediatic contemporan.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor cercetate

În literatura de specialitate, majoritatea studiilor despre presa școlară sunt de tip descriptiv, explorator sau sunt abordate din perspectiva aspectelor psihologice. Cele mai multe încercări de a

defini acest fenomen au fost făcute de profesioniștii în domeniul media care au participat propriu-zis la procesul de realizare a edițiilor pentru elevi din școlile din Israel și din afara statului. Studiile care au examinat efectul mass-media asupra adolescenților s-au referit în principal la efectele media distructive și mai puțin s-au ocupat de mass-media cu efecte constructive, cum ar fi ziarul școlar. Cercetarea de față prezintă, în principal, teorii ale efectelor presei asupra adolescenților, cum ar fi funcționalismul și determinismul tehnologic, conform cercetătorilor precum E. Katz și P. F. Lazarsfeld (1955). Cercetările în acest domeniu au fost considerate relevante până la criza presei din 2008. Între anii 1970-1990, cercetătorii israelieni s-au ocupat de aspecte sociale și valorice, precum S. Zidkiyahu (1995) ș.a. De la sfârșitul anilor 1990 și până în 2018, cercetările au vizat statutul ziarului școlar și contribuția acestuia la dezvoltarea profesională a elevilor. În perioada pandemică, presa tipărită din școlile din Israel și alte țări a fost înlocuită cu cea digitală, iar cercetările impactului acesteia aparțin autorilor, precum D. Caspi (2011) sau Y. Limor (2022) ș.a. În Republica Moldova, cercetările în domeniul educației media aparțin autorilor, precum G. Stepanov (2015), M. Lescu și V. Moraru (2016; 2019; 2020) ș. a. Prezenta teză își propune abordarea fenomenului jurnalismului școlar, în vederea identificării și soluționării următoarelor probleme de cercetare: redefinirea cadrului activității jurnalistice din școli ca și concept interdisciplinar, educațional și comunicativ; descrierea activităților jurnalistice școlare într-un cadru formal și informal, a activităților jurnalistice ale administrației școlilor și ale cadrelor didactice implicate în procesul de editare a publicațiilor școlare; elucidarea legăturii dintre declinul studiilor de jurnalism și reducerea activităților în domeniul jurnalismului școlar, precum și crearea instrumentarului de măsurare, revizuire și optimizare a activităților din domeniul jurnalismului școlar (modelul TEACEN).

Scopul și obiectivele lucrării rezidă în examinarea modalităților în care publicațiile școlare influențează manifestarea libertății de exprimare în rândul elevilor, precum și fundamentarea teoretică, elaborarea și validarea experimentală a modelului pedagogic de realizare a ziarului școlar (TEACEN). Pentru atingerea scopului propus s-au conturat următoarele obiective: analiza evoluției istorice a ziarelor școlare; aplicarea metodologiei de cercetare a influenței ziarelor școlare asupra modalității de exprimare personală a elevilor; identificarea corelării dintre nivelul de expunere a elevilor la ziarul școlar și influența acestuia asupra exprimării personale a acestora; prezentarea problemelor și provocărilor privind realizarea unui ziar școlar cu care se confruntă în prezent personalul școlar implicat; identificarea condițiilor necesare pentru optimizarea procesului de producere a ziarelor școlare, reieșind din fenomenul de dezvoltare tehnologică din întreaga lume; analiza corelării dintre conținutul curriculum-ului *Jurnalism* din Israel și conținutul ziarului școlar; validarea modelului de cercetare (TEACEN) pentru realizarea ziarelor școlare: Tehnic, Educațional, Activist, Conținut, Exterior, Ziar (Technical, Educational, Activist, Content, Exterior, Newspaper); elaborarea de concluzii cu privire la relevanța ziarului școlar în zilele

noastre și furnizarea de recomandări pentru îmbunătățirea ziarului școlar.

Ipoteza de cercetare constă în ideea că există o conexiune puternică între conținutul ziarului școlar și dezvoltarea personală a elevilor care se expun acestui conținut.

Suportul metodologic al studiului include atât metode general-științifice, cât și particular-științifice de cercetare, printre care: documentarea științifică, metoda istorică, metoda comparativă, sinteza, observația, ancheta în bază de chestionar, analiza cantitativă și calitativă. A fost utilizată analiza datelor, privind caracteristicile grupurilor de cercetare, asemănările și deosebirile între preferințele acestora. Eșantionarea a fost realizată prin metode mixte, grupul experimental fiind orientat spre anumite obiective, în timp ce grupul de control fiind aleatoriu. Informațiile colectate din ambele chestionare au fost prelucrate pentru a evidenția asemănările și deosebirile între percepțiile elevilor asupra publicațiilor școlare. A fost utilizat și modelul TEACEN utilizat pentru producția de ziare școlare, evidențiind calitatea procesului de producție a unei ediții școlare, reieșind din criteriile de evaluare ale modelului TEACEN. Aceste metode de cercetare au ajutat la finalizarea cercetării și au condus la înaintarea de concluzii și recomandări care oferă valoare rezultatelor obținute și le îmbunătățește.

Volumul și structura tezei. Lucrarea este expusă în 175 de pagini de text de bază, este alcătuită din introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie cu 238 de surse și 25 anexe.

Din punct de vedere al noutății lucrării, studiul este primul din Israel care abordează conceptual și metodologic fenomenul presei școlare. Acesta se referă la dilemele și provocările din domeniu, precum și oferă soluții inovatoare pentru sporirea interesului pentru presa școlară din partea potențialilor beneficiari. Originalitatea cercetării se referă la rezultatele obținute, care au permis conturarea unei imagini relevante a ceea ce constituie jurnalismul școlar astăzi ca proces și ca produs, folosind modelul inovator TEACEN pentru relația școală - producție de ziare. Rezultatele obținute vor fi necesare sistemului de învățământ din perspectiva dezvoltării metodelor de comunicare în cadrul instituțiilor de învățământ preuniversitar și îmbunătățirii abilităților profesionale pentru profesorii de comunicare și jurnalism, care se confruntă cu provocări și dileme, precum: trecerea de la formatul tipărit la cel digital, dificultăți de finanțare și, uneori, aplicare de cenzură asupra produselor media școlare. Aceste rezultate pot fi relevante și pentru cercetarea în domeniul comunicării, jurnalismului și educației școlare, dar și pentru domenii de cercetare mai largi, precum sociologie, demografie, etc.

Cuvinte cheie: ziar școlar, influență, exprimare personală, studii, mass-media, jurnalism, educație formală și informală, ziar tipărit și digital, supraveghere, model de producție, Israel, Moldova.

CONȚINUTUL TEZEI

Teza de doctor a fost elaborată în conformitate cu rigorile înaintate de către Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare, stipulate în regulamentele în vigoare.

Lucrarea conține adnotări în limbile: română, engleză și rusă; introducere; un capitol istoriografic și alte două capitole cu referire la metodologia aplicată, care, la rândul lor, sunt divizate în subcapitole; concluzii generale și recomandări; bibliografie; anexe; CV-ul autorului.

În **Introducere** este abordată actualitatea și importanța temei prin evidențierea conceptelor ei oportune. Sunt descrise scopul și obiectivele studiului, ipoteza de cercetare, sinteza metodologiei de cercetare, precum și sumarul capitolelor tezei, cu accent pe investigațiile efectuate și necesitatea acestora pentru atingerea scopului și a obiectivelor cercetării.

Primul capitol, intitulat ***Theoretical approaches in mass communication and journalism at school-level*** (trad. *Abordări teoretice ale comunicării de masă și jurnalismului la nivel școlar*), prezintă abordările științifice în domeniul comunicării de masă și a jurnalismului în particular, cu accent sporit pe efectele activităților jurnalistice desfășurate în școli asupra copiilor și adolescenților. Aceste abordări sunt concentrate în două subcapitole: primul subcapitol include informații teoretice esențiale despre dezvoltarea cercetării privind comunicarea de masă și jurnalismul școlar - o abordare în care au fost incluse și anumite aspecte comparative între Israel și Moldova, dezvoltarea jurnalismului școlar în 4 perioade de dezvoltare - înainte și după instituirea statului Israel, provocările cu care s-a confruntat pe parcursul acestor perioade, precum și situația actuală în acest domeniu. Al doilea subcapitol include o trecere în revistă a abordărilor teoretice ale comunicării de masă și jurnalismului școlar, cu efecte asupra tinerilor și calitatea acestor efecte.

1.1. Istoria și dezvoltarea cercetărilor în domeniul comunicării de masă și a jurnalismului școlar:

În ciuda diferențelor geopolitice, sociale și culturale, există și asemănări între **modelele de comunicare din Israel și Republica Moldova**: în primii ani de existență a statului Israel, mass-media a fost afectată de circumstanțe politice și de securitate, fiind catalogată ca mass-media de stat semi-democratică, care a fost subvenționată de public și folosită de guvern și armată ca instrument de propagandă cu restricții, manifestate prin cenzură, aspecte menționate în cercetările lui H. Nossek et al. (2011). Presa a fost, de asemenea, în mare măsură partizană și care era concentrată pe interese de securitate și politice (Ibidem), aspecte menționate și în studiul lui A. Shinar (2021). În anii '90, a început răspândirea fenomenului de globalizare și occidentalizare, ceea ce a condus la o schimbare a statutului mass-media, trecerea la jurnalismul privat și comercial și redefinirea rolului jurnalistului de mediator între societate și guvern, acest

fapt fiind indicat în studiile E. Katz (1973). În anii 2000, revoluția digitală aplicată mass-media, a extins granițele comunicării și ale libertății presei. Odată cu izbucnirea crizei presei globale din 2008, în Israel a început un proces activ de digitalizare a presei (Y. Limor et al. (2022)), care a venit împreună cu dificultatea de reglementare a aplicării normelor regulatorii pentru presa digitală (G. Siboni et al. (2017)).

Asemenea Israelului, comunicarea de masă și presa din Republica Moldova au fost, de asemenea, influențate de diferite circumstanțe istorice. Conducerea sovietică care s-a aflat în fruntea RSSM între anii 1940-1991 a controlat totalmente mass-media, aceasta fiind subvenționată în totalitate de stat. Abia în 1991, după obținerea independenței Republicii Moldova, statul a început să îmbrățișeze principiile democratice, iar presa a început să fie influențată de globalizare, occidentalizare și capitalism (M. Lescu și V. Moraru (2016; 2019; 2020)). În ultimul deceniu al secolului XX, presa a trecut printr-un proces de digitalizare parțială și a obținut o nouă identitate: presă socială și liberală, iar rolul jurnalistului era acela de „mesager al publicului” (M. Guzun (2014) și G. Stepanov (2015)). Criza economică din 2009 din Rusia a afectat și mass-media din Republica Moldova, aspecte consemnate de autori moldoveni, precum M. Lescu (2020) și V. Moraru (2019).

În ultimele decenii, activitatea jurnalistică în cadrul școlar a avut loc într-un cadru formal și/sau informal (Z. Gross et al. (2017)).

- **Primul tip de abordare** a activităților jurnalistice dedicate copiilor și presei școlare la care se referă cercetarea vizează o perspectivă globală și felul în care aceste activități s-au dezvoltat în Europa și Statele Unite între secolul XIX și zilele noastre. La început, activitatea se desfășura la orele de engleză din școlile primare (D. Caspi (1995)). În anii '70 ai secolului XX, jurnalismul școlar a început să promoveze valorile democratice, dar deseori a fost cenzurat de însuși personalul didactic din instituțiile de învățământ, ceea ce i-a revoltat pe elevii care au apelat la instanțe chiar pentru soluționarea situației (V. Purimetla (2019)). Alți cercetători s-au referit la procesul de digitalizare, la criza din presa scrisă și schimbările în consumul mass-media pentru tineri și care, inevitabil, au condus la înlocuirea presei tradiționale cu jurnalismul digital.

- **A doua abordare** a jurnalismului ebraic pentru copii vizează activitățile multiple din diaspora ebraică din Europa și din Statele Unite ale Americii de la sfârșitul secolului al XIX-lea până în 2023. Aceste activități au servit drept resursă pentru profesorii evrei, pentru a păstra valorile iudaismului și pentru a menține legătura cu statul Israel (A. Bar-El (2006)). Există, de asemenea, cercetări privind presa pentru copii, editată în ebraică sau în limba țării în care locuiau evreii în timpul Holocaustului (R. Bondi (1997) și T. Diskin (2022)).

- **A treia abordare** a jurnalismului școlar este documentată în Israel (Palestina - înainte de 1948) la sfârșitul perioadei otomane, iar mai târziu în timpul mandatului britanic (Z. Shenkolevsky (2018)). Conținutul publicațiilor de la acea vreme reflectă aspirațiile social-politice, precum ar fi aspirația de a înființa pământul evreiesc. Acest tip de jurnalism școlar desfășurat într-un cadru informal a avut scopul de a promova valorile democrației, dar de facto, acest scop a întâmpinat multiple dificultăți (A. Zohar et al. (1994)).

- **A patra abordare** a jurnalismului școlar din Israel s-a desfășurat între anii 1948 și până în prezent (2023). În cercetare s-a prezentat o documentare pe mai multe perioade: până în 1970- presa pentru elevi concentrându-se pe conținuturi ca lupta pentru înrădăcinarea evreilor în statul stabilit, pe viața socială și pe studii. Între anii 1970-1990, cercetarea a arătat interes, în special, pentru valorile sociale și problemele de cenzură privind presa școlară (de Y. Wolf și O. Melamed (2008), H. Nossek et al. (2011) și A. Shinar (2021)). Din anii 1990 până în 2008 jurnalismul școlar s-a integrat în cadrul formal al studiilor de comunicare în instituțiile de învățământ (D. Ballin și I. Dahan (2011)), ca și în multe școli din lume (de Y. Wolf și O. Melamed (2008)). Cu toate acestea, chiar și în acest cadru, presa a avut de înfruntat multe provocări, precum cenzura, probleme de finanțare și supra-implicarea personalului educațional în editarea conținutului, care a afectat puternic motivația elevilor de a acționa ca și tineri jurnaliști (P. P. Willems și colab. (2012)). Deși ziarul școlar tipărit a avut o oarecare „epocă de aur” în acești ani, criza presei scrise din 2008 și digitizarea jurnalismului, (A. Shechter (2012)), l-au afectat și, mai târziu, a fost înlocuit de ziarul digital (de K. Tenenboim-Weinblatt și colab. (2015)), care a fost susținut de administrațiile școlare (D. Buchnik (2008)). Drept urmare, cercetarea a încercat să reflecte aceste avantaje ale activității educaționale în domeniul media pentru a o salva. Covid-19 a grăbit sfârșitul presei școlare tipărite și trecerea acesteia la formatul digital. În această perioadă, jurnalismul școlar digital s-a extins în cadrul informal, dar, în același timp, ziarul a devenit „vocea conducerii școlii” și nu „a elevilor”, întrucât această activitate nici astăzi nu este reglementată de niște acte regulatorii foarte stricte. Din 2023, presa școlară digitală funcționează în multe școli din Israel, precum și în restul lumii. Aceasta se extinde, dar arareori funcționează ca instrument educațional democratic, reieșind din supravegherea minuțioasă a administrațiilor instituțiilor de învățământ asupra conținutului ziarelor din aceste instituții.

1.2. Principalele perspective ale cercetărilor în domeniul comunicării de masă și jurnalismului școlar (trad. *Main approaches in mass communication and journalism studies at school level*), reprezintă subcapitolul în care au fost concentrate trei domenii ale cercetării tematice: 1) abordări ale cercetării clasice și moderne privind efectele comunicării de masă

asupra tinerilor; 2) dezvoltarea educației jurnalistice și 3) provocările în domeniul mediatic în Israel.

Cercetarea efectelor comunicării de masă asupra tinerilor a început cu înțelegerea că diversele mijloace de comunicare au și efecte negative asupra acestora. Fragmentul din lucrare se concentrează pe teoriile privind efectele presei asupra tinerilor, concentrându-se pe efectele limitate (E. Katz et al. (1973-74)). Alte teorii și modele relevante pentru această cercetare aparțin lui H. Lasswell (1971), S.A. Lowery și colab. (1988), C.R. Wright (1974), precum și teoriile moderne privind cercetarea interdisciplinară în domeniul comunicării, aparținând cercetătoarei, precum G. Stepanov (2015).

În lumina crizei media din 2008 (K. Tenenboim-Weinblatt et al. (2015)), care a afectat declinul presei scrise, cercetarea a încercat să examineze efectele jurnalismului școlar asupra elevilor, cu intenția de a-și dovedi contribuția pentru a salva presa școlară de la dispariție. În ultimii ani s-au realizat mai multe studii individuale în acest domeniu, datorită schimbărilor drastice în domeniul presei școlare tipărite și a actualizărilor frecvente ale programelor de studii ale instituțiilor de învățământ preuniversitar la disciplina *Jurnalism* (I. Dahan (2023)).

În Israel, situația în acest domeniu este similară cu cea globală. În ultimii ani, fenomenul jurnalismului școlar digital s-a extins în general, dar mai ales în cadrul informal, începând cu izbucnirea pandemiei de Covid-19. În context, au fost observate două tendințe importante. În cadrul informal lipsesc mecanismele de supraveghere a activităților presei în școli, iar de aici și interesul scăzut al elevilor pentru implicare în astfel de activități, iar în cadrul formal există o implicare excesivă a personalului didactic al școlii în activitățile ziarului și astfel se observă degradarea libertății de exprimare a elevilor (I. Dahan (2023)).

B. Dezvoltarea educației jurnalistice a căpătat noi contururi de-a lungul anilor, datorită circumstanțelor social-politice. În general, până în 2008, cercetarea activităților jurnalistice din cadrul școlilor era foarte activă, dar după această perioadă, se pare că interesul pentru această temă s-a diminuat. Multitudinea cercetărilor în domeniu din acea perioadă a reieșit și din faptul că tot mai mulți specialiști vorbeau despre existența efectului distructiv atribuit mijloacelor de comunicare în masă asupra copiilor și tinerilor (N. Postman (1985) și E. Katz și colab. (1973-1974)). Tocmai de aceea, majoritatea cercetărilor oferă tinerilor și instrumente pentru a face față manipulărilor și a se dezvolta ca cetățeni implicați social, cu gândire critică și nevoi de a obține informații de calitate (D. Alt și colab. (2010), P. Levine (2015) și Y. M. Evron (2021)). Programele de studii pentru specialitățile *Comunicare* și *Jurnalism* au fost, de asemenea, actualizate în lumina schimbărilor produse și au inclus în curriculumurile la disciplinele de profil o cerință de integrare a alfabetizării media digitale. În perioada pandemiei de Covid-19,

presa școlară s-a extins semnificativ în plan digital, mai ales în cadrul informal al gimnaziilor și școlilor primare, dar, în același timp, ziarul școlar a devenit un „instrument de serviciu” în mâinile administrațiilor din instituțiile de învățământ. Începând cu anul 2023, numărul ziarelor școlare digitale din Israel care s-au integrat în cadrul informal a crescut semnificativ, în comparație cu o scădere bruscă a numărului acestora în cadrul formal.

În sistemul de învățământ din Republica Moldova, instruirea în domeniul comunicării de masă este considerată un domeniu de studiu important și a accelerat apariția mai multor publicații școlare în instituțiile de învățământ din țară, asta după ce mai bine de un deceniu de la obținerea independenței țării, presa școlară nu a fost editată. Începând cu anul 2015, insistența și entuziasmul personalului din sistemul de învățământ, a impulsionat dezvoltarea programelor de studii în domeniul educației media în școlile de toate nivelurile (A. Gonta (2021)), cu accent pe integrarea competențelor media digitale în programul școlar.

C. În ceea ce privește ***provocările cu care se confruntă educația în domeniul mass-media din instituțiile de învățământ de nivel preuniversitar și presa școlară***, din moment ce domeniul a fost integrat în sistemul de învățământ, începând cu anii '90, acestea reprezintă rezultatul revoluției digitizării care a schimbat statutul mass-media și jurnalismul la nivel global, în general, (A. Shechter (2012)). Acest fapt a necesitat adaptarea studiilor la lumea media în proces de dezvoltare. Alte provocări reprezintă rezultatul eșecurilor sistemului educațional intern din Israel, cum ar fi implicarea personalului educațional în conținutul ziarelor școlare, dificultățile legate de cenzura excesivă și finanțare, precum și nerecunoașterea de către Ministerul Educației din Israel a calificărilor din domeniul comunicării de masă. În același timp, implicarea masivă a personalului educațional în realizarea ziarului școlar digital, care se dezvoltă în ultimii ani în cadrul informal, a stimulat încălcarea continuă a libertății de exprimare a elevilor și, implicit, a scopurilor educaționale: de stimulare a interesului elevilor pentru implicarea în activități de realizare a presei școlare și de stimulare a exprimării personale a elevilor prin intermediul materialelor de presă realizate.

Subcapitolul 1.3 din teză contabilizează realizarea obiectivelor cercetării care au fost stabilite în cadrul primului capitol, privind abordările teoretice asupra domeniului de cercetare care ne interesează.

Al doilea capitol, intitulat ***Methodology and research findings of school newspaper`s effects on students` personal expression*** (trad. *Metodologia cercetării influenței ziarului școlar asupra exprimării personale a elevilor*), prezintă metodele și constatările cercetării în două subcapitole: primul subcapitol prezintă metode de cercetare teoretică și empirică a unui ziar școlar și activitățile care se desfășoară, de obicei, în cadrul acestuia. Al doilea subcapitol

prezintă rezultatele cercetării analizate în raport cu ipotezele înaintate.

Literatura de specialitate examinată în capitolele precedente arată că presa școlară influențează asupra modalității de exprimare personală a elevilor. Cu toate acestea, în ciuda contribuției presei școlare, procesul de producție a acesteia de-a lungul anilor a întâmpinat multe dificultăți care au dus la declinul său. Pe de altă parte, s-a extins dezvoltarea presei școlare online, dar care și în prezent este lipsită de supervizarea Ministerului Educației din Israel. Mai multe studii au arătat că însăși calitatea procesului de producție a ziarelor școlare este un factor esențial cu impact semnificativ asupra succesului, contribuției și relevanței acestuia. Cu cât este mai mare implicarea personalului educațional la producerea ziarului, cu atât motivația elevilor de a se implica în producția acestuia este mai scăzută. Cercetarea realizată ne sugerează necesitatea identificării punctelor slabe ale producției de ziare școlare și optimizarea procesului prin utilizarea modelului experimental de producție propus în studiu (TEACEN).

Metodologia cercetării cuprinde metode generale și specifice de cercetare științifică: documentare istorico-științifică, metoda de cercetare experimentală „testare”, metoda comparativă, inductivă, corelativ-cauzală, de sinteză, cercetare bazată pe chestionar și analiză cantitativă și calitativă.

Cercetarea este susținută de mai multe abordări științifice teoretice precum: efectele mass-media, funcționalismul, structuralismul, determinismul tehnologic și expunerea selectivă. Procesul de analiză a datelor colectate include un raport în care sunt prezentate următoarele: concluzii statistice extrase din analiza datelor și acceptate în cercetarea cantitativă, indicatori pentru a demonstra corelațiile dintre cele două grupuri de cercetare: elevi implicați în activități de producție a ziarului și elevi neimplicați în astfel de activități. Examinând variabilitatea distribuției datelor obținute prin analiza datelor statistice și a analizei comparative a acestor informații, au fost obținute date, privind gradul de dispersie a valorilor în jurul presei școlare.

Descrierea procesului de testare: cercetarea se concentrează pe un ziar școlar din Israel, produs de aproximativ 20 de ani și considerat unul de mare succes. Ziarul este produs în format tipărit și digital. Cercetarea este interdisciplinară și examinează diferitele aspecte ale efectelor ziarului școlar asupra exprimării personale a elevilor la nivel cognitiv, emoțional și comportamental, cercetând rolurile și nevoile elevilor, precum și contribuția și relevanța ziarului. Studiul a fost realizat în baza activităților elevilor implicați în procesul de producere a ziarului, dar și în baza unui eșantion reprezentativ aleatoriu al elevilor, reprezentanți ai publicului-cititor de ziare școlare.

Pretinsa afirmație a cercetării: gradul de influență a ziarului școlar asupra exprimării personale a elevilor este direct proporțional cu gradul de expunere a acestora la conținutul

publicat. Cu cât expunerea la ziarul școlar este mai mare, cu atât efectele și relevanța acestuia sunt mai semnificative pentru elevi. Deoarece grupul experimental (autorii de materiale jurnalistice) este mai expus la conținutul publicației, toate variabilele testate vor fi mai semnificative în cazul acestor elevi. În schimb, elevii grupului de control (publicul-cititor) sunt mai puțin influențați, deoarece nu sunt expuși la procesul de producere a ziarului, ci doar la conținutul final al ziarului editat. Prin urmare, pentru a optimiza efectele presei școlare și relevanța acesteia, expunerea elevilor la procesul de producere și la consumul informațiilor din ziar trebuie majorată. Cercetarea prin intermediul grupului experimental și a celui de control a demonstrat următoarele:

1. A fost identificată o corelație pozitivă între frecvența de expunere a elevului la presa școlară și efectele depistate asupra exprimării personale a elevului. Cu cât frecvența de expunere la conținutul publicațiilor școlare este mai mare, cu atât impactul acesteia asupra exprimării personale a elevilor este mai mare.

2. O diferență semnificativă a fost constatată între elevii grupului experimental și cei din grupul de control, în raport cu gradul de influență a ziarului școlar asupra exprimării lor personale, asupra nevoilor lor și relevanței ziarului pentru elevii ambelor grupuri. Elevii – autori de materiale jurnalistice vor fi influențați într-o măsură mai mare decât elevii - cititori, deoarece sunt expuși într-o măsură mai mare la acest tip de presă, atât prin activitățile de producere a publicației, cât și ca reprezentanți ai publicului cititor.

Procesul de cercetare descrie metodele de colectare și analiză a datelor, planul de acțiune care dezvăluie eșantionul pe care s-a realizat cercetarea și metoda de eșantionare. Mai jos avem o descriere a planului cercetării, care va include cercetarea de teren și instrumentele de cercetare.

Eșantionul cercetat a inclus 230 de elevi care frecventează aceeași școală de șase ani din Karmiel (Israel), băieți și fete, cu vârsta cuprinsă între 12-18 ani, în clasele a 7-a – a 12-a. 80 de elevi din grupul experimental și 150 de elevi din grupul de control. Școala are o majoritate de evrei laici, unde studiază în total 1240 de elevi în clase de diferite tipuri: clase obișnuite, clase pentru educație specială și clase pentru elevi supradotați.

Grupul experimental: elevi activi, care realizează materiale jurnalistice pentru ziarul școlii.

Grupul de control: elevi – cititori ai ziarului.

Metoda de eșantionare a grupurilor studiate: toți participanții la studiu sunt elevi care s-au oferit voluntar să participe la acest studiu, în mod anonim și aleatoriu.

Tip de cercetare: empirico-comparativă, descriptivă, cauzală și corelațională, adaptivă și inductivă.

Condiții de existență a cauzalității: există o relație pozitivă între variabila independentă – ziarul școlar și variabila dependentă - efectul asupra exprimării personale a elevilor, ca urmare a expunerii la ziarul școlar, conform grupurilor de cercetare. Cu cât expunerea este mai mare, cu atât efectul ziarului este mai mare asupra exprimării personale a elevilor. Întrucât elevii care scriu pentru ziarul școlii sunt mai expuși ziarului, ei sunt influențați de acesta într-o măsură mai mare decât cititorii simpli.

Metoda de analiză a rezultatelor: a fost utilizată metoda cantitativă și examinată relația dintre gradul de expunere la ziarul școlii și efectele acestuia asupra exprimării personale a elevilor. Au fost utilizate metode statistice de analiză.

Datele cantitative au ajutat la determinarea faptului dacă ar putea fi creat un model de ziar eficient care să aibă un impact semnificativ asupra tuturor elevilor. Metoda calitativă a inclus analiza surselor bibliografice, analiza și sinteza abordărilor teoretice în domeniu și generalizarea prin sistematizarea rezultatelor.

Prelucrarea și analiza rezultatelor: Prelucrarea datelor colectate din chestionarele ambelor grupuri de cercetare se bazează parțial pe metoda cercetării comparative. Metoda comparativă identifică și examinează corelația dintre gradul de expunere a elevilor la ziarul școlii și gradul de influență a acestuia asupra exprimării personale a elevilor la diferite niveluri. Comparația este, de asemenea, realizată între modalitățile de studiu în domeniul jurnalismului (în cadrul formal și cel informal) și impactul studiilor realizate în domeniu asupra conținuturilor ziarelor și a relevanței acestora.

Metoda cercetării experimentale constă dintr-un test unic desfășurat într-un liceu, în care ziarul școlii este folosit ca obiect al cercetării; metoda care examinează corelația dintre variabile: gradul de expunere a celor două grupuri de cercetare; efectele expunerii la ziarul școlii asupra exprimării personale a elevilor cercetați, rolurile și nevoile lor; metoda de cercetare cantitativă și statistică de colectare și prelucrare a datelor din chestionarele online distribuite ambelor grupuri de cercetare; analiza surselor bibliografice; analiza și sinteza teoretică; generalizarea rezultatelor; metoda de cercetare privind evaluarea efectelor potențiale ale ziarului școlii asupra exprimării personale a elevilor și modalitatea exprimării; metoda de cercetare inductivă, conform căreia se pot extrage concluzii, privind compararea exprimării personale a elevilor expuși la conținutul ziarului școlii; modelul TEACEN - instrument unic și inovator, teoretic și practic de producere a ziarului școlar într-un mod eficient. Modelul este tridimensional și se referă la conținut, dimensiuni tehnice și aspect.

Alegerea metodologiei a decurs din complexitatea subiectului de cercetare: efectele presei școlare asupra exprimării personale a elevilor, asupra rolurilor și nevoilor lor, într-un spațiu

interdisciplinar, care include domeniul educației și jurnalismului. Această complexitate se reflectă în cercetare prin intermediul numărului de variabile cercetate, precum și prin intermediul examinării variabilelor care influențează gradul de expunere la ziarul școlii.

Instrumentele de cercetare includ 2 chestionare digitale expediate prin formulare Google la adresele de e-mail ale elevilor școlii în care s-a efectuat cercetarea. Conținutul chestionarelor a fost realizat în conformitate cu scara Likert, întrebări „da” și „nu” și întrebările care solicită răspunsuri desfășurate. Studenții ambelor grupuri de cercetare au primit întrebări identice, dar grupului experimental i-au fost adresate și întrebări suplimentare pe lângă întrebările adresate grupului de control.

Scopul principal al studiului este de a examina modalitățile în care publicațiile școlare influențează exprimarea personală în rândul elevilor, precum și validarea experimentală a modelului experimental pedagogic de realizare a ziarului școlar - modelul TEACEN.

Rezultatele cercetării: în acest subcapitol este prezentată o analiză cantitativă a rezultatelor științifice colectate din cele două chestionare de cercetare, efectuate în legătură cu ipotezele înaintate în lucrare.

Complexitatea constatărilor din acest studiu au impus necesitatea prezentării lor în subsecțiuni separate ale studiului. Constatările se referă la ipotezele de cercetare: constatările privind atitudinea elevilor față de ziarul școlii și efectele acestuia asupra exprimării personale în urma expunerii acestor elevi la publicație la nivel cognitiv, emoțional și comportamental, sarcinile și nevoile pe care le îndeplinește ziarul școlar și atitudinea elevilor cu privire la statutul și relevanța ziarului școlar. Au fost examinate datele, rezultate din constatări, referitoare la ipotezele cercetării și, în final, s-a stabilit dacă ipoteza a fost confirmată.

Ipoteza generală a cercetării se referă la faptul că există o diferență între cele două grupuri de cercetare: elevi-autori de materiale pentru ziarul școlii și elevii - cititori, reieșind din efectele cognitive, emoționale și comportamentale ale ziarului școlar, în funcție de gradul de expunere a elevilor la conținutul publicației, iar de aici, și influența pe care o are publicația asupra exprimării personale a elevilor. Astfel elevii-autori de materiale jurnalistice în cadrul ziarului școlar sunt mai expuși la conținutul acestuia, comparativ cu elevii-cititori și, respectiv, ei vor fi influențați pozitiv mai mult, din punct de vedere cognitiv, emoțional și comportamental. A fost identificată o corelație pozitivă semnificativă între gradul de expunere la ziarul școlar și efectele expunerii asupra exprimării personale a elevilor. Ipoteza a fost confirmată. În același timp, există o diferență semnificativă în felul în care ziarul școlar este perceput de către fiecare grup de elevi, cu referință la sarcinile pe care le îndeplinește publicația și nevoile pe care le satisface pentru fiecare grup. Astfel, ziarul școlar este perceput ca având o influență mai mare

asupra elevilor-autori decât asupra celor care doar îl lecturează. Mai mult decât atât, există o diferență în ceea ce privește tipul de nevoi pe care le satisface publicația pentru fiecare dintre grupurile de elevi supuși cercetării. O varietate mai mare de nevoi va fi îndeplinită de către publicația școlară pentru elevii-autori decât pentru elevii-cititori, deoarece aceștia sunt expuși într-o măsură mai mare și de durată la conținutul publicației.

Există o diferență semnificativă în atitudinea elevilor cu privire la statutul și relevanța ziarului școlar, în funcție de grupul de cercetare. Rezultatele cercetării indică faptul că statutul și relevanța ziarului va fi mai mare în rândul elevilor-autori, comparativ cu elevii-cititori. De asemenea, constatările indică faptul că variabilele de gen și vârstă influențează efectele cognitive, emoționale și comportamentale, precum și exprimarea personală a elevilor, în funcție de grupul de cercetare și astfel, influența fiind mai mare în rândul elevilor-autori de materiale în publicația școlii decât în rândul elevilor-cititori. S-a mai constatat că grupul experimental (autori), format în principal din fete (80%), cu vârste cuprinse între 16 și 18 ani, este mai influențat, reieșind din toate variabilele, comparativ cu grupul de elevi-cititori, unde raportul dintre băieți și fete este egal, cu vârsta cuprinsă între 12 și 18 ani. Astfel, fetele din grupul autorilor sunt influențate într-o măsură mai mare ca urmare a expunerii lor la ziarul școlar.

Deși majoritatea constatărilor au indicat o diferență semnificativă între ambele grupuri de cercetare, au fost identificate și asemănări, cum ar fi preferința comună pentru formatul de producție și, anume, formatul tipărit. Acest lucru a fost relevant, însă, pentru perioada 2017-2018, înainte de pandemia Covid-19, care a schimbat formatul publicației în cele mai multe dintre școli.

Al treilea capitol, *The school newspaper - an instrument of influence on students' personal expression* (trad. Ziarul școlar - instrument de influență asupra exprimării personale a elevilor), prezintă rezultatele cercetării, în corespundere cu literatura de specialitate.

Informațiile din acest capitol sunt concentrate în trei subcapitole, fiecare fiind axat pe aspecte esențiale, legate de tema de cercetare și de confirmarea ipotezei generale a acesteia:

În primul subcapitol sunt prezentate principalele condiții de optimizare a efectelor ziarului școlar asupra exprimării personale a elevilor. Al doilea subcapitol prezintă nevoile, sarcinile, statutul și relevanța ziarului școlar, în funcție de grupul de cercetare. Ultimul subcapitol se referă la evaluarea avantajelor și dezavantajelor metodelor de cercetare, urmărind rezultatele acestora, în vederea optimizării impactului ziarului școlar.

Primul subcapitol din capitolul 3 al lucrării reprezintă încercarea de a demonstra corelația între gradul de expunere la ziarul școlar și efectele acestuia asupra exprimării personale a elevilor, precum și modalitatea în care acesta satisface nevoile elevilor. Rezultatele confirmă majoritatea supozițiilor și indică faptul că cu cât expunerea la ziarul școlar este mai mare, cu atât

efectele acestuia asupra elevilor sunt mai mari. Totuși, constatările indică și efecte limitate asupra tuturor elevilor supuși cercetării, ceea ce corespunde mai multor teorii care atribuie presei efecte limitate (Lazarsfeld & Merton (1948), M. McLuhan (1966), D. McQuail (1998) și alții).

În acest prim subcapitol din capitolul III al tezei de doctor au fost examinate principalele condiții care pot optimiza efectele pozitive ale ziarului școlar asupra exprimării personale a elevilor. Informațiile prezentate s-au referit la rezultate obținute în urma comparației realizate dintre elevii din grupul experimental și cel de control, în raport cu diferitele variabile testate.

Al doilea subcapitol se referă la existența unei influențe relativ scăzute asupra exprimării personale a elevilor expuși la ziarul școlar, per general, deși există un efect semnificativ mai mare asupra nivelului de exprimare personală a elevilor-autori, în raport cu cititorii, ceea ce confirmă majoritatea supozițiilor noastre.

Efecte limitate: unul dintre rezultatele importante obținute în cadrul cercetării se referă la nivelul limitat al efectelor în rândul tuturor elevilor, dar mai ales, în rândul grupului de control (cititori). Aceste constatări se suprapun cu constatările mai multor studii, în care presa are o influență scăzută asupra adolescenților (H. Lasswell (1948), Lazarsfeld & Merton (1948), Wright (1974), Katz (1973), Jakobson (1986)). Influența limitată a ziarului școlar în cercetarea noastră se reflectă în următoarele rezultate:

1. *Efecte limitate* - efectele ziarului școlar sunt limitate în capacitatea lor de a modela comportamentul și întăresc, în mare parte, comportamentul existent. Ziarul nu are capacitatea de a schimba atitudinea elevilor, întrucât nu are o influență puternică asupra lor, precum rețelele sociale, care au capacitatea de a modela comportamentul tinerilor (N. Postman (1985), D. McQuail (2014) și R. Grossaug (2017)). Totuși, conform cercetării noastre, ziarul școlar are capacitatea de a consolida pozițiile elevilor pe probleme controversate, precum libertatea de exprimare și cenzura, securitatea națională, serviciul militar și relațiile dintre minoritățile etnice din Israel. Aceste concluzii sunt susținute și de cercetători, precum J. Dvorak și colab. (2009).
2. *Audienta* dictează tipul de conținut. În studiul nostru, elevii care scriu pentru ziarul școlii, și, mai ales, cititorii acestuia, sunt considerați un public divers și activ, care selectează conținutul și chiar își exprimă opiniile și sentimentele cu privire la calitatea conținutului. Această constatare corespunde teoriei expunerii selective a lui McQuail și cu teoriile lui Lazarsfeld & Merton. Elevii aleg tipul de conținut care, cred ei, li se potrivește, conținut cu care sunt de acord și care le întărește opiniile, dar nu încearcă să le modifice. În același timp, evită mijloacele de comunicare care le subminează opiniile.
3. *Funcționalitatea efectelor*. Conform rezultatelor cercetării noastre, ziarul școlar

corespunde nevoilor elevilor doar într-o măsură relativă, iar nevoile elevilor autori sunt satisfăcute într-o măsură mai mare, comparativ cu cele ale cititorilor. Cu toate acestea, în pofida diferenței dintre ambele grupuri de cercetare, s-a constatat o asemănare între ele, în ceea ce privește tipul de nevoi și sarcinile pe care le îndeplinește ziarul școlar, în principal, ceea ce se referă la conținutul de divertisment și știri. Acesta corespunde constatărilor din literatura clasică (C.R. Wright (1960), M.E. McCombs et al. (1972)). În ceea ce privește sarcinile unei publicații școlare, elevii din ambele grupuri de cercetare consideră că ziarul școlar are o sarcină importantă în cadrul școlii: de cultivare a valorilor sociale importante și a distra prin conținutul de divertisment. Ziarul școlar este considerat relevant de către ambele grupuri de elevi. Acest fapt indică funcționalitatea sa pentru toți elevii, deși are un grad mai mare de relevanță pentru elevii-autori de materiale jurnalistice, decât pentru cititori. Aceste constatări contrazic mai multe studii, în care ziarul școlar nu este considerat semnificativ sau relevant.

4. *Funcționalitatea mediului de activitate jurnalistic și a culturii populare.* Conform literaturii de specialitate, actualmente ziarul școlar, ca mijloc de comunicare în masă, este consultat într-o măsură mai mică de copii și adolescenți, comparativ cu alte mijloace de comunicare, precum Internetul (D. Buchnik (2008), I. Dahan (2023)). Aceste constatări corespund rezultatelor cercetării noastre, în care ambele grupuri de cercetare preferă alte mijloace de comunicare, în special Internetul și rețelele sociale, în detrimentul ziarelor și al cărților. Alte constatări arată lipsa de funcționalitate a ziarului școlar, cum ar fi gradul scăzut de lectură al ziarelor școlare, nemulțumire față de frecvența și distribuția acestuia, precum și nemulțumiri privind implicarea personalului didactic în producerea ziarului, conducând la sentimente negative, precum indiferență și frustrare. Aceste rezultate corespund cu constatări ale altor studii, în care există o corelație între efectele limitate ale ziarului școlar, mai ales, în ceea ce privește gradul scăzut de lectură al acestuia (G. Bar-Hillel (2012)). Subiectul lipsei interesului tinerilor pentru mediul jurnalistic de activitate, în comparație cu interesul crescut pentru rețelele sociale și Internet, se reflectă în lucrări, precum K. Tenenboim-Weinblatt și colab. (2015) și J. Frechette (2016).
5. *Variabile de vârstă și gen:* constatări indică o corelație între variabilele de vârstă și gen și gradul de expunere a elevilor la ziarul școlar. În ceea ce privește variabila „vârstă”, majoritatea elevilor expuși conținutului ziarului școlar au vârste cuprinse între 12-15 ani, iar în ceea ce privește variabila „gen”, majoritatea elevilor expuși sunt fete. Variabila de vârstă influențează gradul de expunere la ziarul școlar. Astfel, cu cât vârsta

elevilor este mai mică, cu atât aceștia sunt mai expuși conținutului. În ceea ce privește variabila de gen, majoritatea autorilor de la ziar sunt fete de vârstă gimnazială, ceea ce influențează interesele și nevoile pe care ziarul școlar le îndeplinește, tipul de conținut, schimbarea agendei și orientarea elevilor către perspectivele de viitor. De asemenea, s-a constatat că fetele sunt mai active, comparativ cu băieții în activitățile de scris și lecturat și consumă un alt tip de conținut, acestea orientându-se mai mult către subiecte, precum societate și divertisment, iar băieții consumă conținut precum sport și computere. Aceste rezultate corespund și cercetărilor realizate de D. Passig (2003), A. Sharon (2004), J. Dvorak și colab. (2009), P. S. Bobkowski (2021) și I. Dahan (2023).

6. *Orientarea către viitoarea meserie.* Constatările din studiul nostru indică o corelație între variabilele de vârstă, sex, studii și orientarea către viitoarea meserie, în urma expunerii elevilor la ziarul școlar. Aceasta este o constatare interesantă care nu a fost suficient de mult explorată în studiile în domeniul educației sau al comunicării de masă. Adolescenții cu vârsta cuprinsă între 12-15 ani sunt influențați într-o măsură mai mare, privind viitoarea orientare în meserie, ca urmare a expunerii la ziarul școlar. De asemenea, mai mulți elevi de gimnaziu aleg domenii de ocupație sau activități de voluntariat în domeniul comunicării. Aceste activități pot fi realizate pe termen scurt, mediu și lung, comparativ cu elevii de liceu. Această constatare corespunde unor studii, conform cărora variabila de vârstă este un factor semnificativ atunci când se abordează alegerea anumitor domenii de studiu, în special, la vârste mai mici (D. Passig (2003), D. Hendler (2007) și P.S. Bobkowski (2021)).

Al treilea subcapitol prezintă avantajele și neajunsurile metodelor de cercetare, în încercarea de a stabili efectele ziarului școlar asupra exprimării personale a elevilor, pentru ca cercetarea să corespundă cât mai aproape de realitate.

Cea mai recomandată metodă s-a dovedit a fi metoda analizei comparative și analizei cantitative, care permite identificarea unor constatări relevante și precise în raport cu ipotezele înaintate.

Succesul metodei constă în demonstrarea relației dintre intensitatea expunerii elevilor la ziarul școlar și nivelul de influență al acestuia asupra exprimării personale a elevilor. De asemenea, alegerea unui instrument de cercetare, precum chestionarul online creat în Google Forms, are numeroase avantaje. Acesta este un mijloc tehnologic avansat de realizare a chestionarelor și anchetelor, un mijloc convenabil de distribuire a informațiilor către participanții la cercetare, este un instrument disponibil, ușor în utilizare, atât pentru cercetător, cât și pentru participanți, fiind gratuit și păstrând confidențialitatea informațiilor prezentate. De

asemenea, crearea unui chestionar online pe platforma Google permite utilizarea unor funcții diverse și avansate, precum editarea conținutului, alegerea formatelor, încărcarea fișierelor, analiza datelor, generarea de grafice și salvarea conținutului într-un sistem *Cloud* în Internet. Alegerea instrumentelor de cercetare a fost justificată prin obținerea unor rezultate fiabile și valide în studiul nostru.

Cu toate acestea, există și câteva dezavantaje și dificultăți în utilizarea acestor instrumente de cercetare: cercetarea conține un număr foarte mare de variabile, ceea ce a făcut mai dificilă desfășurarea acesteia. Dezavantajele ar fi de ordin tehnic, precum necesitatea de a introduce mai multe date pentru două grupuri diferite de participanți la cercetare, codificarea rapoartelor statistice, efectuarea unei analize ample care necesită precizie, sistematizare și mult timp în realizarea acesteia. Totodată, orice chestionar utilizat într-o cercetare conține, de obicei, un număr mare de întrebări complexe și care adesea îngreunează înțelegerea acestora de către participanți, mai ales, reieșind din vârsta acestora. De asemenea, întrucât studiul este experimental, rezultatele acestuia trebuie tratate cu prudență.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Cercetarea presei școlare poate fi considerată un domeniu de studiu interdisciplinar cu mai mulți actori implicați în proces: actori implicați (elevi, cadre didactice, părinți, public), precum și caracteristici: proces de producție, condiții de desfășurare a studiilor în domeniu, cadrul normativ și etic de activitate, provocări și principii de alfabetizare digitală a domeniului.

Problema științifică importantă soluționată rezidă în elucidarea cadrului de apariție și dezvoltare a presei școlare cu toate caracteristicile acesteia în Israel și în țările care au găzduit de-a lungul timpului un număr extins de reprezentanți ai diasporei evreiești, identificarea condițiilor de manifestare a presei școlare și a tendințelor acesteia în Israel, cu fine trimiteri și la situația presei școlare în Republica Moldova, analiza influenței presei școlare asupra exprimării personale a elevilor, atât a celor care sunt implicați în editarea publicației, cât și a celor care doar lecturează produsele realizate de către colegii lor.

Contribuția autoarei a constat în elucidarea specificității presei școlare în Israel și, parțial, în alte țări cu un număr mare de reprezentanți ai comunităților evreiești, identificarea reperelor și opțiunilor sale funcționale, evaluarea locului, rolului și a funcțiilor acestui tip de presă în contextul mediatic contemporan, descrierea evoluției presei editate în instituțiile de învățământ preuniversitar atât la nivel național, cât și internațional, determinarea specificului presei școlare distribuite în cadrul instituțiilor de învățământ, care continuă să editeze astfel de publicații în format tradițional sau digital, precum și stabilirea tendințelor de dezvoltare a acestui tip de presă. Această cercetare aduce în prim plan opiniile specialiștilor în domeniu (cercetători, cadre didactice, reprezentanți ai instituțiilor de administrare a sferei învățământului), privind schimbările din ultimii ani în procesul de realizare a presei școlare, evidențiind provocările, dificultățile, avantajele, efectele pozitive ale informării elevilor din presa școlară, precum și efectele negative ale informării elevilor din surse neverificate, dar accesibile pe online.

Această lucrare este una dintre primele lucrări care pune în evidență cadrul evolutiv al presei școlare din Israel, iar prin intermediul articolelor publicate de către autoare la tema tezei de doctor, se cimentează necesitatea acordării unei atenții tot mai mari pentru acest domeniu aflat într-o stare de neglijare în ultimii ani, tocmai din considerentul că actorii implicați mai ieri în procesul de realizare a presei școlare au început să dispară, aceștia orientându-se către alte domenii de interes, pentru că elevii azi preferă să se documenteze, mai degrabă, din online, decât prin intermediul presei școlare. Rezultatele obținute, ideile, concluziile și recomandările științifice expuse în conținutul lucrării se regăsesc în 7 publicații științifice și au fost prezentate în cadrul a mai multe conferințe științifice naționale și internaționale. Valoarea teoretică și aplicativă a lucrării este de natură științifico-didactică și practică. Sub aspect teoretic, studiul

poate constitui o bază solidă de date pentru cercetătorii care vor să dezvolte această tematică, iar sub aspect practic, datele obținute prin intermediul chestionarelor vor putea fi utile creatorilor de conținut pentru presa care se editează în școli. Sub aspect didactic, studiul este util pentru conceptualizarea și elaborarea unor noi curriculumuri pentru disciplina la libera alegere în școli, *Jurnalism*, care să includă și referințe la cadrul legal și etic necesar pentru a fi utilizat în procesul de desfășurare a activităților jurnalistice din școli, ori în lucrare am constatat că aceste capitole sunt ignorate de către actorii implicați în producere. Concluziile și recomandările pot fi aplicate de către cadre didactice, reprezentanți ai administrațiilor școlare și elevi, implicați în producere sau nu, în calitate de suport conceptual pentru identificarea soluțiilor de eficientizare a activității jurnalistice în cadrul instituțiilor de învățământ gimnazial și liceal.

În baza cercetării particularităților și tendințelor de dezvoltare a presei școlare, autoarea a formulat următoarele concluzii generale:

1. Dispariția presei tipărite școlare și înlocuirea acesteia cu formatul digital de presă este un proces firesc, care poate fi explicat prin evoluția istorică a mijloacelor de comunicare.

2. Răspândirea presei școlare digitale într-un cadru informal în ultimii ani a condus la dezvoltarea unui mediu lipsit de acte normative distincte, care să reglementeze clar activitățile în domeniu.

3. Abordarea superficială a activităților jurnalistice în instituțiile de învățământ preuniversitar a condus la realizarea de produse hibride educativ-media, care nu respectă întotdeauna normele etice.

6. Cercetarea jurnalismului școlar este actualmente foarte limitată din perspectivă cantitativă. În absența unui sistem de cercetare de înaltă calitate în domeniu, nu există referințe relevante și semnificative care să poată examina problemele din sistemul de învățământ din perspectiva gradului de conștientizare a necesității existenței presei școlare.

7. Statutul presei școlare în secolul XXI rămâne aproximativ ca la începutul existenței sale, reieșind din faptul că activitățile în domeniu sunt foarte permissive, ceea ce conduce la percepția acestui tip de produs jurnalist de nișă ca fiind unul neglijat în educație. Dacă s-ar conștientiza faptul că jurnalismul trebuie să fie disciplină obligatorie pentru toate grupele de vârstă în sistemul de învățământ preuniversitar, s-ar atenua efectele negative ale mass-media distructive și, în același timp, ar putea promova comunicarea în masă cu efecte pozitive, cum ar fi utilizarea cărților și a ziarelor pentru lectură.

8. Actualizarea programelor de studii la specialitățile de comunicare și jurnalism și tranziția la media digitale nu s-a realizat în mod controlat și consecvent de către responsabilii din învățământ. Acest lucru duce la deteriorarea calității produselor și la apariția frustrărilor în rândul profesorilor și elevilor, precum și la dezvoltarea jurnalismului școlar în cadrul informal care nu este supravegheat și

reglementat legal.

9. Cercetările teoretice extind și reînnoiesc acest domeniu, în general, și domeniul educației media, în special. Comparațiile dintre mass-media din Israel și Moldova reprezintă un domeniu interesant de cercetare care ar putea aduce mai multă lumină asupra asemănărilor și deosebirilor în domeniu din cele două țări.

10. Metoda inovatoare de cercetare empirică comparativă utilizată în această teză a putut confirma majoritatea ipotezelor cercetării și, prin urmare, a permis dezvăluirea de informații relevante cu privire la contribuția jurnalismului școlar asupra dezvoltării personale a elevilor și libertății acestora de exprimare.

11. Există o corelație între gradul de expunere a elevilor la presa școlară și efectele acestei expuneri, conform căreia se va constata o diferență semnificativă între grupurile cercetate (autori de materiale și simpli cititori), în ceea ce privește nevoile de lectură și informare, cunoștințele dobândite, orientarea în carieră etc.

12. Variabile precum sexul și vârsta sunt variabile esențiale care influențează gradul de expunere la presa școlară. Mai multe fete decât băieți sunt expuse influenței presei școlare și mai mulți elevi de vârstă gimnazială sunt influențați de aceasta.

13. Perspectivele de orientare în carieră a elevilor implicați în activități jurnalistice în școală, în comparație cu elevii care nu sunt activi în acest domeniu, dezvăluie o mai mare conștientizare a acestui subiect și o mai mare implicare reală în activități extra-curriculare, mai ales, în etapele de trecere de la studiile de gimnaziu la cele în cadrul liceului.

Recomandări de ordin general:

1. Promovarea unei abordări educaționale deschise de către administrația instituțiilor de învățământ, care să încurajeze producția presei școlare în spiritul normelor democratice.

2. Stabilirea de către administrația școlilor a colaborărilor cu reprezentanții pieței muncii din industria jurnalismului, pentru a depăși provocările legate de producția presei școlare și pentru a se informa în privința aspectelor legale și etice în meserie.

3. Îmbunătățirea și actualizarea curricula la disciplinele de profil, prin formarea continuă a cadrelor didactice în domeniul educației media și discutarea problemelor privind producția presei școlare în format digital.

4. Extinderea cercetării teoretice și practice a comunicării de masă și a educației în domeniul jurnalismului. Rezultatele obținute vor permite supravegherea mai atentă a domeniului, iar profesorii la disciplinele de profil vor putea să elaboreze recomandări pentru studiul jurnalismului și pentru producția presei școlare.

5. Cooperare între părinții elevilor și administrația instituțiilor de învățământ, prin

organizarea de evenimente speciale, care să stimuleze această cooperare.

Recomandări de ordin normativ:

1. Abordarea holistică a producției de presă în școli prin supravegherea procesului de predare a jurnalismului în instituțiile de învățământ preuniversitar și producerea de ziare școlare de către autoritățile publice care gestionează domeniul.

2. Actualizarea cadrului normativ pentru jurnalismul digital care se dezvoltă în cadrul formal și informal, implementând acest cadru normativ și la nivelul instituțiilor care produc conținut mediatic digital.

3. Reevaluarea programelor de jurnalism în instituțiile de învățământ preuniversitar din perspectiva adaptării acestora la cercetările științifice din domeniu.

4. Majorarea numărului de ore practice pentru o pregătire mai bună în cadrul disciplinelor din domeniul jurnalismului.

BIBLIOGRAFIE

1. ALT, D., MASLOVATY, N., COHEN, A. 2010. The relationship between media literacy studies and democratic and moral orientations among Israeli adolescents. In: C. Klaassen & N. Maslovaty (Eds.), *Moral courage and the normative professionalism of teachers*, pp. 71–90.
2. ALT, D. 2015. Media literacy and communication teaching: imparting media literacy skills through communication teaching. In: *Dapim*, Vol. 60, 2015, pp. 117-137. [în ebraică].
3. BALLIN, D., DAHAN, I. 2011. The practical journalism curriculum. The graduate journalism final project; Written and online journalism track; 2 units (No. 049204). Jerusalem: Israel Ministry of Education, the Supervision of Communication and Cinema. [citată 18.03.2015]. Disponibil: <http://cms.education.gov.il/NR/rdonlyres/104A18A1-498D-49A9-8822-F8C54CDC6268/126151/ProyektGmar.doc>.
4. BARAK, A. 1992. The constitutional revolution: protected fundamental rights. In: *law and governance*, A, 1992, 28 p. [în ebraică].
5. BAR-EL, A. 2000. The Laboring in the Zionist Education in the Diaspora. In: *Maof and Maase*, vol. 6, 2000, pp. 239-298. [în ebraică].
6. BAR-EL, A. 2006. Between the Greenish Trees: Children newspapers in Yiddish and Hebrew in Poland 1918-1939. Jerusalem: The Zionist Library, and Dov Sadan Institute, 519 p. [în ebraică].
7. BAR-HILLEL, G. They do not read as much as they used to. Just one more page. In: Gili bar hillel blog [online]. 21 December 2012 [citată 01.01.2013]. Disponibil: <https://gilibarhillel.wordpress.com/2012/12/21/פעם-כמו-קוראים-לא-רבות/>. [în ebraică].
8. BLINN, J.R. 1982. *A Comparison of selected writing skills of high school journalism and non-journalism students*: Ph.D. dissertation in communication. Ohio University, 146 p.
9. BLOOMFIELD, D.C. 2007. *American public education law primer*. New York: Peter Lang, 166 p. ISBN-13 978-1433130403
10. BONDI, R. 1997. They called him Friend: the children's newspaper KAMARÁD from the Theresienstadt ghetto (Terezin) 1943-1944. Jerusalem: Yad Vashem-The Holocaust and Bravery Memorial Authority, 176 p. [în ebraică].
11. BOBKOWSKI, P., GOODMAN, M., PERKINS, B.C. 2012. Student media in U.S. secondary schools: Associations with school demographic characteristics. In: *Journalism & Mass Communication Educator*, 2012, pp. 1-23. [citată 23.02.2018]. Disponibil: <https://kuscholarworks.ku.edu/bitstream/handle/>
12. BOBKOWSKI, P.S., CAVANAH, S.B., MILLER, P.R. 2017. Who Are the “Journalism Kids”? Academic Predictors of Journalism Participation in Secondary Schools. In: *Journalism & Mass Communication Educator*, Vol. 72(1), 2017, pp. 68-82. <https://doi.org/10.1177/1077695815622770>
13. BOBKOWSKI, P.S., ROSENTHAL, H. 2021. Journalism Civic Self-Efficacy: Predicting Political Participation Among Secondary-School Journalism Students. In: *Journalism Practice*, Vol. 16(2), 2021, pp. 1-19. DOI: [10.1080/17512786.2021.18974](https://doi.org/10.1080/17512786.2021.18974)
14. BUCHNIK, D. 2008. Internet addiction among teenagers in Israel. In: *Meydaat*, Vol. 4, 2008, pp. 28-34. [în ebraică].
15. CASPI, D. 1995. Mass media. Vol. 2. (units 5-7). Tel-Aviv: The Open University (Israel), pp. 34-57. 222 p. [în ebraică]
16. CASPI, D. 2011. Inside a new look at online journalism in Israel towards strengthening an existing hegemony. In: *Kesher*, No. 41, 2011, pp. 34-46. [citată 10.05.2021]. Disponibil: <https://www.jstor.org/stable/23922098>
17. COHEN, E.H. 2015. Changes among Israeli youth movements: a structural analysis based on Kahane's Code of Informality. In: *Cambridge Journal of Education*, Vol. 45 (2), 2015, pp. 223-243. DOI: 10.1080/0305764X.2014.934205
18. COHEN-ALMAGOR, R., VINNOVITSKY Y. 1999. The functioning of the media in the eyes of the Jewish public in Israel Available vs. Desirable. In: *Megamot*, Vol. 39(4), 1999,

- pp. 400-419. [în ebraică].
19. COHEN-ALMGOR, N. 2005. *Utilizing the unique qualities of the Internet in women's Press: Analysis of the penetration/growth stages of online magazines and the defensive stage of printed magazines*. A Ph. D thesis. Bar-Ilan University (Israel), 212 p. [în ebraică].
  20. COHEN, A.H., ROMI S. 2015. *Leisure among teenagers in Israel: informal education, school climate, violence, risk of dropping out and mental well-being*. Ramat Gan: Bar-Ilan University (Israel), 156 p. [în ebraică]
  21. DAHAN, I. 2023. Influența ziarului școlar asupra consumului de presă de către elevi. Studiu de caz: Israel. În: *Moldoscopie*. Publicație periodică științifico-practică. Nr. 1(98). Chișinău: CEP USM. ISSN 1812-2566. E-ISSN 2587-4063. CZU 070:37.091. DOI [https://doi.org/10.52388/1812-2566.2023.1\(98\).17](https://doi.org/10.52388/1812-2566.2023.1(98).17). Disponibil: <https://uspee.md/wp-content/uploads/2023/09/Ilana-DAHAN.pdf>
  22. DISKIN, T. 2022. *Law and the child: legal and social discourse in children's journalism during Israel's first decade*. Tel Aviv: Tel Aviv university. 231 p. ISBN: 9789655101430. [în ebraică].
  23. DVORAK, J., BOWEN, C.P., CHOI, C. 2009. *Minority Journalism Student Academic Comparisons between Those with and Those without High School Print Media Experience*. In: *Journalism & Mass Communication Educator*, Vol. 64(3), pp. 258-272 [citată 01.09.2009]. Disponibil: <https://doi-org.ezproxy.haifa.ac.il/10.1177/107769580906400303>.
  24. EVRON-YANIV, M. 2021. *Fake news and the violation of human rights: challenges and ways of coping*, Report [online]. Israel: The other for equality and human rights. [citată 02.11.2021]. Disponibil: <https://zumat.org.il/wp-content/uploads/2023/%.pdf>
  25. HENDLER, D. 2007. *The effects of mass communication and teaching upon adolescents' attitudes*. In: *Orot Alelay*. Vol. 13, pp. 405-435. [în ebraică].
  26. JAKOBSON, R. 1986. *Semiotics, linguistics, poetics: Selected articles*. Tel Aviv University and Ha-Kibbutz Ha-Meuhad: The Porter Institute for Poetics and Semiotics. 313 p. ISBN: 990000111000402791. [în ebraică].
  27. FRECHETTE, J. 2016. *From print newspapers to social media: News literacy in a networked environment*. In: *Studies*, vol. 9(4), pp. 545-560.
  28. FREYRE, P. 1981. *The Pedagogy of liberation: Dialogues on change in education*. Jerusalem: Mifras. 192 p. [în ebraică].
  29. GERBNER, G. et al. 1979. *The demonstration of violence power*. In: *Communication Journal*, Vol. 29(3), pp. 177-196.
  30. GESSER-EDELSBURG, A., HIJAZI, R. 2020. *When politics meets pandemic: How prime minister Netanyahu and a small team communicated health and risk information to the Israeli public during the preliminary stages of COVID-19*. In: *Risk Management and Healthcare Policy*, Vol. 13. pp. 2985-3002.
  31. GIDLUND, K.L., SUNDBERG, L. 2022. *Unveiling 100 years of digitalization as a scholarly object*. In: *First Monday*, Vol. 27 (8). 21 p. Disponibil: <https://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/12319/11084> DOI: <https://doi.org/10.5210/fm.v27i8.12319>
  32. GINOSAR, A. 2021. *Policy for the public without the public: Net neutrality in Israel*. In: *Review of Policy Research*, Vol. 38(6), pp. 661-676.
  33. GOLDING, P., MURDOCK, G. 1978. *Theories of communication and theories of society*. In: *Communication Research*, Vol. 5(3), pp. 339-356.
  34. GONTA, A. 2021. *Media education textbooks for years 10-11, 7-8 and 3-4*. In: *Mediacritica. Manual*. [citată 18.07.2021]. Disponibil: <https://educatia.mediacritica.md/ro/2019/09/25/manual-educatie-pentru-media-clasa-x-xi/>
  35. GOVRIN, N. 2009. *Journalism in Tel Aviv: The story of three pioneering periodicals*. In: *Qesher*, Vol. 39, pp. 36-49. [în ebraică].
  36. GROSSAUG, R. 2017. *It is not all about the money: Media responsibility and commercial preschool television in Israel*. In: *Journal of Children and Media*, Vol. 11(1), pp. 53-68

- [citat 18.07.2016]. Disponibil: <https://doi.org/10.1080/17482798.2016.1207693>. [în ebraică].
37. GROSS, Z., GOLDART, M. 2017. The effect of informal education on its participants. A literature review submitted to the Chief Scientist at the Ministry of Education. 2017. The School of Education, specializing in the management and development of informal education systems: Bar-Ilan University, Israel. 67 p. Disponibil: https://meyda.education.gov.il/files/noar/informal_education1.pdf. [în ebraică].
  38. GUZUN, M. 2014. Profesia de jurnalist: între vocație, opțiune și tentația politicianului. În: *Realitățile politice și realitățile mediatice în contextul integrării europene*. Coord. V. Moraru. Chișinău: AȘM, Institutul de Cercetări Juridice și Politice, pp. 38-45. [citată în IBN: 13 aprilie 2023]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/38-45_19.pdf
  39. HENDLER, D. 2007. The effects of mass communication and teaching upon adolescents' attitudes. In: *Orot Alelay*, Vol. 13, pp. 405-435. [în ebraică].
  40. JAKOBSON, R. 1986. *Semiotics, linguistics, poetics: Selected articles*. E. Zohar & G. Tori (Eds.). Tel Aviv University and HaKibbutz HaMeuchad: The Porter Institute for Poetics and Semiotics. 313 p. [în ebraică].
  41. KATZ, E., LAZARFELD, P.F. 1955. *Personal influence: the part played by people in the flow of mass communications*. New-York: The Free Press. p. s25-40. Disponibil: https://www.researchgate.net/profile/Andreas-Hepp-3/publication/328078453_KatzLazarsfeld_1955_Personal_Influence/links/5e4c8e4b92851c7f7f456bd2/Katz-Lazarsfeld-1955-Personal-Influence.pdf
  42. KATZ, E. et al. 1973. On the use of the mass media for important things. In: *American Sociological Review*, Vol. 38 (2), pp. 164-181.
  43. LASSWELL, H.D. The structure and function of communication in society. In: *SCHRAMM, W., ROBERTS, D.F., eds. The Process and Effects of Mass Communication* [online]. Urbana: University of Illinois Press, 1971, pp. 84-99. [citată 3.02. 2012]. Disponibil: http://sipa.jlu.edu.cn/_local/E/39/71/4CE63D3C04A10B5795F0108EBE6_A7BC17AA_34AAE.pdf
  44. LAZARFELD, P.F., MERTON, R.K. 2007. Mass communication, popular taste and organized social action. In: *Journal of Communication Theory and Research*, Issue 24, pp. 229-250 [citată 03.05. 2007]. Disponibil: <http://www.irfanerdogan.com/dergiweb2008/24/13.pdf>
  45. LESCU, M. 2020. Cultură media și globalizare. În: *Creativitatea în Jurnalism*. Chișinău: CEP USM, 2020. pp. 53-62. ISBN 978-9975-152-31-0
  46. LESCU, M., MORARU, V. 2016. Impactul globalizării asupra activității mass-mediei. În: *Revista de Filozofie, Sociologie și Științe Politice*, Nr. 2 (171). Chișinău: AȘM, Institutul de Cercetări Juridice și Politice, 2016, pp. 161-168. ISSN 1957-2294.
  47. LEVINE, P. 2015. Media Literacy for the 21st Century. A Response to "The Need for Media Education in Democratic Education". In: *Democracy and Education*, Vol. 23(1), Article 15 [citată 21.12. 2016]. Disponibil: <https://democracyeducationjournal.org/home/vol23/iss1/15>.
  48. LIMOR, Y., MAN, R. 2022. *Journalism in the digital age*. Raanana: Lamda-The Open University. 430 p.
  49. LOWERY, S.A., DEFLEUR, M.L. 1988. *Milestones in Mass Communication Research: Media Effects*. 3rd ed. White Plains, N.Y.: Longman, 1988 415 p. [citată 03.03.2010]. ISBN: 0801314372. Disponibil: https://archive.org/details/milestonesinmass0000lowe_l3z7.
  50. McCOMBS, M.E., SHAW, D.L. The agenda-setting Function of Mass Media. In: *The Public Opinion Quarterly* [online]. Vol. 36(2), pp. 176-187 [citată 04.06. 2011]. Disponibil: <http://www.jstor.org/stable/2747787>
  51. McLUHAN, M. *Understanding the Media: The Extensions of Man*. Berkeley, California: GINGKO press, 2013, 336 p. [citată 03.05. 2013]. Disponibil: <https://designopendata.wordpress.com/wpcontent/uploads/2014/05/understanding-media->

[mcluhan.pdf](#).

52. MCQUAIL, D. Mass communication theory: an introduction. London; Thousand Oaks: Sage Publications, 1994, 416 p. [citată 11.10.2018]. ISBN: 0803977840. Disponibil: https://archive.org/details/masscommunication0000mcqu_y7j7.
53. MORARU, V. 2019. Timpul spiritului participativ. În *Modernizarea social-politică a Republicii Moldova în contextul extinderii procesului integraționist European (partea a II-a)*. Chișinău: Institutul de Cercetări Juridice și Politice, pp. 13-19. ISBN 978-9975-3298-6-6. Disponibil: https://icjp.asm.md/sites/default/files/publicatii/modernizarea_partea_a_ii_a_2019.pdf
54. NOSSEK, H., LIMOR, Y. 2011. The Israeli paradox: Military censorship as guardian of freedom of the press. In: *MARET, S. ed. Research in Social Problem and Public Policy*. Vol. 19, pp. 103-130 [citată 18.01.2015]. ISSN: 01961152. DOI: 10.1108/S0196-1152(2011)0000019011. Disponibil: <https://cris.biu.ac.il/en/publications/the-israeli-paradox-the-military-censorship-as-a-protector-of-the>.
55. PASSIG, D. 2003. Future-Timespan as a cognitive skill in future studies. In: *Futures Research Quarterly*, Vol. 19(4), pp. 27-48 [citată 12.04. 2006]. Disponibil: https://www.passig.com/sysvault/docsfiles1/FUTURE-TIME-SPAN_AS_A_COGNITIVE_SKILL_IN.pdf.
56. POSTMAN, N. The Disappearance of Childhood. In: *Childhood Education*, 1985. Vol. 61(4), pp. 286-293 [citată 17.07.2012]. ISSN: 2162-0725. DOI: <https://doi.org/10.1080/00094056.1985.10520201>.
57. SHARON, A. 2004. Youth attitudes toward books and computers: Coexistence or revolution? Ph.D thesis. Tel Aviv University, 235 p. [în ebraică].
58. STEPANOV, G. 2015. Jurnalismul social. Aspecte definitorii. Chișinău: CEP USM, 264 p. ISBN 978-9975-71-714-4. Disponibil: <https://drive.google.com/file/d/1ev6Nadv5Q5-jLH-56iUB1QeDSbhsvpt/view?usp=drivesdk>
59. PURIMETLA, V. A Law Review: Constitutional Interpretation (Hazelwood v. Kuhlmeier 1988). *Overachiever*, 08 October 2019 [citată 20.02.2020]. Disponibil: <https://theiaoverachiever.com/2019/10/08/ia-law-review-constitutional-interpretation-hazelwood-v-kuhlmeier-1988/>
60. SHECHTER, A. 2012 Despite the eulogies, the press will be a significant part of our lives in the future. In: *The Marker*. October 26, 2012 [citată 01.01.2015]. Disponibil: <http://www.themarker.com/markerweek/1.1850678>. [în ebraică].
61. SHENKOLEVSKY, Z. 2018. Children and childhood in the Jewish settlement in the Land of Israel during the First World War. In: *Cathedra*. Vol. 165, pp. 67-98 [citată 21.06.2020]. Disponibil: [https://files.ybz.org.il/periodicals/Cathedra/165/3%20Zehavit%20Shenkolevsky%20\(Cat%20165\)%20LR%20\(N\).pdf](https://files.ybz.org.il/periodicals/Cathedra/165/3%20Zehavit%20Shenkolevsky%20(Cat%20165)%20LR%20(N).pdf). [în ebraică].
62. SHINAR, A. 2021. Freedom of expression in Israel: Origins, evolution, revolution, and regression. In: *Oxford handbook on the Israeli constitution*. Reichman University: Interdisciplinary Center (IDC) Herzliya - Harry Radziner School of Law. 17p. [citată 29.06.2021]. Disponibil: <https://ssrn.com/abstract=3876035>.
63. SIBONI G., SIVAN-SEVILLA, I. 2017. Israeli cyberspace regulation: A conceptual framework, inherent challenges, and normative recommendations. In: *Cyber, Intelligence, and Security*. Vol. 1(1), 2017, pp. 83-102 [citată 25.01. 2017]. Disponibil: <https://www.inss.org.il/wp-content/uploads/2017/03/Israeli-Cyberspace-Regulation-A-Conceptual-Framework.pdf>. [în ebraică].
64. STEPANOV, G. 2015. Vocația socială a jurnalismului: abordări teoretice. În: *Revista d Filozofie, Sociologie și Științe Politice*. Nr. 1 (167). Chișinău: AȘM, Institutul de Cercetări Juridice și Politice, 2015, pp. 145-168. ISSN 1957-2294.
65. SHARON, A. Teenager attitudes towards books and computers: tz. of doct. In: *Education*. Tel Aviv: Tel Aviv University, 2004. 222 p. ISBN: 99002477168020517.
66. ȘPAC, S. 2015. *Pedagogical fundamentals of media education in the school-family collaboration (Primary education stage)*: Doctoral Thesis in pedagogical sciences. Chisinau,

- 31 p. Available at: http://www.cnaa.md/files/theses/2015/24108/silvia_spac_abstract.pdf
67. TENENBOIM-WEINBLATT, K., NEIGER , M. 2015. Print is future, online is past: Cross-media analysis of temporal orientations in the news. In: *Communication Research*, vol. 42(8), pp. 1047-1067.
  68. (The) United Nations (UN) Convention on the Rights of the Child 1989. In: *Agreement manuscripts 1038*, Vol. 31, 1989, pp. 221-231.
  69. VALSAMIDOU, L.P., KYRIDIS, A. 2012. Students in the role of journalists: School newspaper publications about the mass media. In: *Journal of Studies in Education*, Vol. 2(2), pp. 10-29.
  70. VITSTUM, D. 2010. Communication without journalism? In: *Misgarot Media-Israeli, Journal for communication*, Vol. 5, Jerusalem: The Israeli Association for Communication and the Second Authority for Television and Radio, pp. 1-12. Disponibil: <https://mediaframes.sapir.ac.il/wp-content/uploads/2022/08/MF5-011-22DAVID.pdf>. [în ebraică].
  71. WAYNE, M.L. 2020. Global streaming platforms and national pay-television markets: A case research of Netflix and multi-channel providers in Israel. In: *The Communication Review*, Vol. 23(1), pp. 29-45.
  72. WILLEMS, P.P., GONZALES-DE-HASS A.R. 2012. School-Community Partnerships: Using Authentic Contexts to Academically Motivate Students. In: *School Community Journal*, Vol. 22(2), pp. 9-30.
  73. WOLF, Y., MELAMED, O. eds. 2008. Literature review in the field of communication teaching. Jerusalem: Henrietta Szold Institution, The Department for Curriculum Planning and Development-The Ministry of Education, 2008, 84 p. [citat 30.08. 2008]. Disponibil: https://meyda.education.gov.il/files/Tochniyot_Limudim/Portal/Skirot/Tikshoret.pdf. [în ebraică].
  74. WRIGHT, C.R. 1974. Functional analysis and mass communication. In: *The uses of mass communications*. Beverly Hills: SAGE Publications, Inc., pp. 197-212 [citat 01.01.2021]. Disponibil: <https://core.ac.uk/download/pdf/214164826.pdf>.
  75. ZIDKIYAHU, S. 1978. The student council in high school: Research findings and practical aspects. In: *The Israel Ministry of Education's Administration of Society and Youth (Ed.). The connection between democratic processes and democratic attitudes*, part 3. Jerusalem: The Israel Ministry of Education's Administration of Society and Youth. pp. 5-6 [în ebraică].
  76. ZIDKIYAHU, S. 1996. Students' Leadership. Tel Aviv and Jerusalem: Lewinsky College of Education and the Unit of Education for Democracy and Coexistence at the Israel Ministry of Education, pp. 29-43.
  77. ZOHAR, A., LAVY, S. Attitudes of students towards parental involvement. In: *The Israeli Ministry of Education's Administration of Society and Youth ed. Exercise for the Moderators*. Ramat Gan and Jerusalem: Bar-Ilan University's School of Education and the Israel Ministry of Education's Administration of Society and Youth (national database, subject No. 18.044), 1994, pp. 3-8. [în ebraică].

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTOAREI

Articole în reviste științifice:

1. DAHAN, I. Influența ziarului școlar asupra consumului de presă de către elevi. Studiu de caz: Israel. În: *Moldoscopie. Publicație periodică științifico-practică*. Nr. 1(98). Chișinău: CEP USM, 2023. ISSN 1812-2566. E-ISSN 2587-4063. CZU 070:37.091. DOI [https://doi.org/10.52388/1812-2566.2023.1\(98\).17](https://doi.org/10.52388/1812-2566.2023.1(98).17). Available: <https://uspee.md/wp-content/uploads/2023/09/Iana-DAHAN.pdf> (categoria B)
2. DAHAN, I. The development of the school newspaper in Israel between 1948–1980: concept and product. În: *Studia Universitatis Moldaviae. Seria Științe ale educației*. Nr. 9(169). Chisinau: CEP USM, 2024. pp. 2012-2017 ISSN 1857-2103. CZU: 070.489:37.091(569.4)"1948/1980". [https://doi.org/10.59295/sum9\(169\)2024_32](https://doi.org/10.59295/sum9(169)2024_32) Disponibil: https://ojs.studiamsu.md/index.php/stiinte_educatiei/article/view/6023/8462 (categoria B)
3. DAHAN, I. Diasporal jewish school newspapers and childrens' hebrew commercial press journey between 19th century to the Israeli establishment. În: *Moldoscopie. Publicație periodică științifico-practică*. Nr. 2 (99). Chișinău: CEP USM, 2023. pp. 183-196. ISSN 1812-2566. E-ISSN 2587-4063. CZU 070(569.4). [https://doi.org/10.52388/1812-2566.2023.2\(99\).19](https://doi.org/10.52388/1812-2566.2023.2(99).19) ORCID: 0000-0002-3872-3111 Disponibil: https://uspee.md/wp-content/uploads/2024/02/MS-nr.-223_FINAL-pentru-site.pdf (categoria B)

Articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice:

4. DAHAN, I. Freedom of Expression as a Factor Encouraging Creativity in the School Press. În: *Creativitatea in Jurnalism. Conferinta stiintifica nationala*. Chisinau: Moldova, 2023, pp. 86–90. ISBN 978-9975-62-533-3. [In English] CZU: [070:373]:351.751. ORCID: 0000-0002-3872-3111
5. DAHAN, I. The digital school newspaper phenomena in Israel in the last decade. În: *Integrare prin cercetare și inovare. Conferința științifică națională cu participare internațională*. 7-8 noiembrie 2024. Chișinău: USM, 2024, pp. [In English] ORCID: 0000-0002-3872-3111 (*în curs de apariție*)

Alte lucrări și realizări specifice diferitor domenii științifice:

6. DAHAN, I. The degree of influence of the school newspaper on the student's personal expression. În: *Studia Universitatis Moldaviae. Economic and Communication Sciences Series*. No. 11 (01). Chișinău: CEP USM, 2023. ISSN 2587-4446. pp. 76-83. CZU: 070.48:159.923-057.87. DOI: [https://doi.org/10.59295/sum11\(01\)2023_10](https://doi.org/10.59295/sum11(01)2023_10) Available on: <https://economy.studiamsu.md/wp-content/uploads/2023/07/SUM-St.-econom-si-ale-comunic-1.pdf>
7. DAHAN, I. Teaching of communication and journalism in the secondary education system and its

influence on the pupils. In: *Педагогическое образование: история, современность, перспективы*. Novgorod: Yaroslav University, Russia, 2016, pp. 152–157. ISBN 74.409.
<https://www.elibrary.ru/item.asp?id=30044898> [In Russian]

ADNOTARE

Autor: DAHAN Ilana. **Gradul de influență a ziarului școlar asupra exprimării personale a elevului.** Teză de doctor în științe ale comunicării la specialitatea 571. 01 – Jurnalism și procese mediatice. Chișinău, 2024.

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 238 de titluri, textul de bază compus din 175 de pagini și 25 anexe.

Cuvinte-cheie: ziar școlar, influență, exprimare personală, mass-media, comunicare, presă tipărită și digitală, educație, supraveghere, model de producție, Israel, Moldova.

Scopul lucrării: rezidă în examinarea modalităților în care publicațiile școlare influențează asupra exprimării personale în rândul elevilor, precum și fundamentarea teoretică, elaborarea și validarea pe cale experimentală a modelului pedagogic de producere a ziarului școlar (TEACEN).

Obiectivele cercetării: analiza evoluției istorice a ziarelor școlare; aplicarea metodologiei de cercetare a influenței ziarelor școlare asupra modalității de exprimare personală a elevilor; identificarea corelării dintre nivelul de expunere a elevilor la ziarul școlar și influența acestuia asupra exprimării personale a acestora; validarea modelului de cercetare (TEACEN) pentru producerea ziarelor școlare: Tehnic, Educațional, Activist, Conținut, Exterior, Ziar (Technical, Educational, Activist, Content, Exterior, Newspaper); elaborarea de concluzii cu privire la relevanța ziarului școlar în zilele noastre și furnizarea de recomandări pentru îmbunătățirea ziarului școlar pentru sistemul de învățământ, în general.

Noutatea și originalitatea științifică: elucidarea specificității activității jurnalistice în cadrul școlilor din Israel, precum și identificarea tendințelor de dezvoltare a presei școlare în lume.

Rezultatul obținut care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante constă în demonstrarea existenței relației între variabilele de vârstă, sex și nivelul de expunere la ziar, precum și prezentarea unui model de producere a ziarului școlar.

Semnificația teoretică a tezei rezidă în crearea unui cadru teoretic de analiză a presei școlare din perspectivă conceptuală, structurală și funcțională.

Valoarea aplicativă a lucrării este atât de natură științifico-didactică, cât și practică, prin prezentarea modelului TEACEN drept ghid practic pentru producția de ziare școlare.

Implementarea rezultatelor științifice: rezultatele științifice au fost implementate prin publicarea a 7 articole științifice și prin contribuții la conferințe naționale și internaționale. A fost realizat curriculumul pentru disciplina *Jurnalism* pentru instituțiile de învățământ de nivel preuniversitar în Israel, la solicitarea Ministerului Educației din această țară.

АННОТАЦИЯ

Автор: *ДАХАН Илана*. **Степень влияния школьной газеты на самовыражение ученика.** Диссертация на соискание степени доктора коммуникационных наук, специальность 571.01 – Журналистика и медиапроцессы. Кишинев, 2024 г.

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 238 наименований, 175 страниц основного текста, 25 приложений.

Ключевые слова: школьная газета, эффекты, личное самовыражение, медиа, коммуникация, печатная и цифровая пресса, образование, супервизия, производственная модель, Израиль, Молдова.

Цель и задачи диссертации: изучение способов влияния школьных изданий на самовыражение среди учащихся, а также в теоретическом обосновании, разработке и экспериментальной проверке педагогической модели производства школьной газеты (TEACEN).

Новизна и научная оригинальность заключаются в выяснении специфики журналистской деятельности в школах, а также в выявлении тенденций развития школьных газет в мире.

Полученный результат, способствующий решению важной научной проблемы состоит в демонстрации существования связи между переменными как возраст, пол и уровнем воздействия газеты на ученика, а также в представлении модели производства школьной газеты TEACEN.

Теоретическая ценность заключается в создании теоретической основы для анализа школьных СМИ с концептуальной, структурной и функциональной точки зрения.

Практическая ценность носит одновременно научно-дидактический и практический характер, представляя модель TEACEN как практическое руководство по выпуску школьных газет для преподавателей журналистики в до вузовских образовательных учреждениях.

Внедрение научных результатов: научные результаты, полученные в ходе исследований, были использованы при написании 7-и научных статей и исследований, а также путем участия в национальных и международных конференциях. Была разработана учебная программа по дисциплине «Журналистика» для до вузовских образовательных учреждений Израиля по заказу Министерства образования этой страны.

ANNOTATION

Author: DAHAN Ilana. **The degree of influence of the school newspaper on the student's personal expression.** PhD thesis in communication sciences at the specialty 571. 01 – Journalism and media processes. Chisinau, 2024.

Thesis structure: introduction, 3 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 238 titles, 175 pages of main text and 25 appendices.

Keywords: school newspaper, effects, personal expression, media, mass communication, print and digital press, education, supervision, production model, Israel, Moldova

The aim of the work: examination of the ways in which school publications influence personal expression among pupils, theoretical substantiation, development and experimental validation of the pedagogical model for producing the school newspaper (TEACEN).

Objectives: analysis of the historical evolution of school newspapers; applying the research methodology of the influence of school newspapers on the way of personal expression of students; identifying the correlation between the level of students' exposure to the school newspaper and its influence on their personal expression; validation of the research model (TEACEN) for the creation of school newspapers: Technical, Educational, Activist, Content, Exterior, Newspaper; presenting conclusions about the relevance of the school newspaper today and providing recommendations for improving the school newspaper for the educational system, in general.

Scientific novelty consists in elucidating the specificity of journalistic activity in schools in Israel, as well as identifying trends in the development of school media in the world.

The obtained result that contributes to the solution of an important scientific problem consists in demonstrating the existence of the relationship between the variables of age, sex and the level of exposure to the newspaper, as well as presenting a model of the production of the school newspaper TEACEN

The theoretical significance of the thesis lies in the creation of a theoretical framework for the analysis of school media from a conceptual, structural and functional perspective.

The value of the work: is both scientific-didactic and practical by presenting the TEACEN model as a practical guide for the production of school newspapers for journalism teachers.

Implementation of scientific results: the scientific results were implemented through the publication of 7 articles and studies and through contributions to national and international conferences. The curriculum for the *Journalism* discipline was developed for pre-university educational institutions in Israel, at the request of the Ministry of Education in this country.

ILANA DAHAN

**GRADUL DE INFLUENȚĂ A ZIARULUI ȘCOLAR ASUPRA
EXPRIMĂRII PERSONALE A ELEVULUI**

571. 01 JURNALISM ȘI PROCESE MEDIATICE

**AUTOREFERAT
al tezei de doctor în științe ale comunicării**

Aprobat spre tipar: 25.06.2024

Hârtie offset. Tipar offset.

Coli de tipar: 2.1

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Tiraj: 30 exemplare

Comanda nr. 124/24

Editura USM

Str. Al. Mateevici, 60. Chișinău, MD-2009

